

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hromadné postoupení pohledávek jako forma dispozice s rizikovým portfoliem NPL (non-performing loans)

Finanční krize roztočila, mimo jiné, spirálu dvou na sobě úzce závislých světů: procentní nárůst toxických bankovních úvěrů, ať již spotřebitelských nebo korporátních nejen v České republice resp. střední Evropě, ale i celosvětově, je stíhán stále se zpříšňující regulací obezřetného podnikání bank. Nová pravidla stanovování rizikové váhy aktiv a důraz na jejich poměr ke kapitálu banky, Tier 1 ve výši devíti procent, to vše staví bankovní sektor před nutnost přizpůsobit procesy, systémy a způsoby řízení rizik „nové éře“ a nové dynamice na trhu poskytování finančních služeb. Otázka, jak naložit s nesplácenými úvěry se tím stává čím dál aktuálnější.

Při dispozicích s problémovými úvěry má banka na výběr z celé řady variant. Kromě postoupení pohledávek může volit mezi refinancováním, dočasným vzdáním se části práv z konkrétní úvěrové smlouvy, anebo akcelerací a případnou realizací zajištění. Rozhodnutí pro tu či onu alternativu bude závislé na celé řadě faktorů, jako např. (i) poměr rizikově vážených aktiv k celkovému kapitálu; (ii) výše dlužné částky a hodnoty zajištění; (iii) administrativní a transakčních náklady zvolené varianty; anebo (iv) státní příslušnosti dlužníka - je-li dlužník cizinec, může být realizace zajištění takto nespláceného úvěru složitější.

Proč postoupení pohledávek?

Na rozdíl od ostatních způsobů může postoupení pohledávek bance vyřešit hned dva problémy najednou. Banka se jednak postoupením problémových úvěrů zbaví rizikově vážených aktiv a „vylepší“ tak svůj kapitál. A na druhé straně, v důsledku stále se zvyšující poptávky po koupi problémových úvěrů může své rizikové portfolio „výhodněji“ prodat, případně efektivněji utopit náklady.

Banky jsou jako regulované subjekty podrobeny rozsáhlému dohledu. Jakákoliv dispozice s podnikem banky či jeho částí, fúze nebo rozdělení banky, může být provedena jen s předchozím souhlasem České národní banky. Naproti tomu k postoupení pohledávek z problémových úvěrových smluv banka předchozí souhlas České národní banky nepotřebuje. K postoupení se nevyžaduje se ani souhlas dlužníka, neboť, je-li mu změna věřitele bankou prokázána, není z jeho pohledu podstatné, zda k cessi platně či vůbec došlo (23 Cdo 3002/2009). Oznámení změny věřitele bankou dále vylučuje povinnost změnu prokázat nabyvatelem pohledávky.

Ze strany poptávky pak vychází této formě dispozice s rizikovým portfoliem vstříc rozhodnutí Evropského soudního dvora č. C-93/10 (GFKL Financial Services AG), dle kterého není postoupení

pohledávek z nesplácených úvěrů za cenu nižší, než činí jejich nominální hodnota, předmětem DPH, pokud rozdíl mezi nominální hodnotou a kupní cenou pohledávek odráží v okamžiku jejich postoupení jejich skutečnou ekonomickou hodnotu. Rozdíl totiž nepředstavuje odměnu za službu postupníka a odpovídá spíše zvýšenému riziku platební neschopnosti dlužníků. Fakt, že nominální výše pohledávky postoupené za úplatu vždy nevypovídá o její skutečné hodnotě v době postoupení, dovodil i Nejvyšší soud (29 Odo 58/2006). Nutno podotknout, že daňový subjekt bude muset v tomto ohledu unést důkazní břemeno před svým správcem daně.

Postoupení pohledávky a bankovní tajemství

Dřívější diskuze ohledně otázky možného porušení bankovního tajemství postoupením pohledávky z bankovních obchodů vyřešil Nejvyšší soud tak, že postoupením pohledávek ze smlouvy o úvěru, se kterou úhradou je dlužník v prodlení, banka povinnosti z bankovního tajemství neporušuje (29 Odo 1613/2005).

Náležitosti smlouvy o postoupení pohledávek

Smlouva o hromadném postoupení pohledávek z nesplácených úvěrů se co do náležitostí nebude lišit od klasické postupní smlouvy. Vyžaduje písemnou formu, označení účastníků i dostatečně určitou identifikaci postupovaných pohledávek, přičemž předmětem postoupení mohou být jak pohledávky budoucí nebo podmíněné, tak i pohledávky sporné.

Identifikace pohledávky při transakcích s nesplácenými úvěry

Je zásadně na účastnících, jaká identifikační kritéria postupovaných pohledávek zvolí. Je-li zjistitelné, o jakou pohledávku jde, není-li ji možno zaměnit s pohledávkou jinou (32 Cdo 690/2009) a je-li zjistitelné jak a kdy byla postoupena, bude specifikována určitě. Nezaměnitelnou identifikaci postupovaných pohledávek lze, při splnění určitých okolností, provést např. i odkazem na čísla postupitelských faktur (32 Odo 1242/2005), analogicky tedy úvěrových smluv či údají o osobách dlužníků s uvedením předmětů plnění (29 Odo 775/2004). Identifikace může být provedena i v jiné listině (20 Cdo 3106/2008), což je praktické právě při hromadném postupování úvěrových smluv. Naproti tomu, uvedení právního důvodu vzniku či právní kvalifikace pohledávek povinnou náležitostí není, přičemž na závalu by neměla být ani chybná právní kvalifikace titulu pohledávky (31 Cdo 678/2009). Zvláštní pozornost je však vždy třeba věnovat situacím, kdy se ze základního smluvního vztahu, postupují pouze některé pohledávky. Každé takové postoupení totiž vyžaduje zvláštní specifikaci (31 Cdo 678/2009) a pro potřeby hromadného postoupení je nelze doporučit.

Ujednání o ceně

Ujednání o ceně za postoupení není obligatorní náležitostí smlouvy o postoupení pohledávky, jeho absence by však nutně vedla k závěru o bezúplatnosti postoupení. Cenu, resp. způsob jejího určení, je tedy nutno dohodnout vždy v době uzavření smlouvy. Na druhou stranu může být cena resp. způsob jejího určení dohodnuta zvlášť a ve smlouvě stačí uvést odkaz na listinu, která ji bude obsahovat.

Příslušenství a zajištění

Nebylo-li sjednáno něco jiného, přechází s postoupenou pohledávkou zásadně i její příslušenství, všechna práva s ní spojená, jakož i její zajištění, bez ohledu na jejich případnou samostatnou uplatnitelnost (32 Odo 473/2005) i splatnost (32 Odo 469/2005). Je však vždy nutné zkoumat, jaká pohledávka byla smlouvou postoupena.

Odpovědnost za úplatné postoupení

Při sjednávání úplatné postupní smlouvy by obě strany transakce měly věnovat zvýšenou pozornost nastavení parametrů ujednání o obsahu pohledávek, a to především s ohledem na možnou zákonnou odpovědnost spojenou s jejich kvalitou, pravostí a existencí. Zvážit by dále měly zakotvení limitace náhrady škody, ustanovení o odpovědnosti za dobytost pohledávky aj. Jakákoliv dispozice s nespláceným portfoliem formou postoupení pohledávek, se také neobejde bez předchozí či následné důkladné prověrky postupovaných úvěrových smluv - due diligence. Jejím předmětem by mělo být především zkoumání platnosti úvěrových smluv a jejich jednotlivých ujednání, možného zákazu postoupení pohledávky, kontrola druhu zajištění a jeho existence, promlčení, aj. Závěry této prověrky totiž mohou mít dopad na cenu postoupení.

Mgr. Miroslav Gejdoš,
advokátní koncipient

[Schönherr s.r.o.](#)

nám. Republiky 1079/1a
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 996 500

Fax: +420 225 996 555

e-mal: office.czechrepublic@schoenherr.eu

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak se vyhnout zákazu a postihu dohod o určování cen pro další prodej?](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitrází](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro](#)

[aerolinky ze třetích zemí](#)

- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)